

Наближаємося до міжнародної судової практики!

Тетяна ЗАХАРЧЕНКО,
член Президії МКАС
при ТПП України,
Заслужений юрист України

Як відомо, арбітражне рішення може бути скасоване та/або у його визнанні та виконанні може бути відмовлено лише у випадках, передбачених Законом (зокрема, з так званих процесуальних підстав). Найчастіше сторона, яка бореться з арбітражним рішенням, вдається до такої процесуальної підстави для скасування/відмови у визнанні та виконанні арбітражного рішення як неналежне повідомлення сторони про призначення арбітра або про арбітражний розгляд. Як зазначив Секретаріат ЮНСІТРАЛ у Керівництві з Конвенції про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.), незважаючи на те, що ця підстава достатньо часто використовується сторонами, довести факт неналежного повідомлення найчастіше не вдавалося. З метою оцінки того, чи знала сторона (повинна була знати) про проведення арбітражного розгляду, на практиці питання про доставку та отримання повідомлень більшість судів різних країн тлумачилося без зайвого формалізму, а посилення заявника на те, що особа, яка отримала повідомлення, не є законним представником сторони спору, зазвичай визнавалося неспроможними.

Всупереч цій міжнародній судовій практиці, українські суди протягом тривалого часу достатньо часто скасовували рішення МКАС при ТПП України та відмовляли у визнанні й виконанні на території України рішень інших арбітражних інститутів з тієї підстави, що рекомендовані листи, які надсилалися арбітражною інституцією на адресу юридичної особи-відповідача у справі, він не отримував або вони були вручені неуповноваженій на це особі.

Нещодавнім прикладом та-

кої позиції є ухвала Шевченківського районного суду м. Києва від 07.12.2018 р. у справі №761/17236/17. У цій справі, оспорюючи рішення МКАС при ТПП України, заявник як на підставу для скасування арбітражного рішення посилався на те, що він не був належним чином повідомлений про арбітражний розгляд та склад арбітрів, оскільки жоден з уповноважених на прийняття поштової кореспонденції представників заявника кореспонденцію МКАС при ТПП України не приймав. Розглянувши заяву про скасування рішення МКАС при ТПП України, суд першої інстанції дійшов висновку про те, що заявник не отримував поштових повідомлень про призначення арбітра та про судовий розгляд, а отже, учасник арбітражного розгляду не був належним чином повідомлений про розгляд справи в арбітражному суді та, як наслідок, був позбавлений можливості надати свої пояснення.

Зазначена ухвала Шевченківського районного суду м. Києва була оскаржена до Київського апеляційного суду, який постановою від 03.04.2019 р. скасував цю ухвалу та відмовив у задоволенні клопотання про скасування рішення МКАС при ТПП України від 14.02.2017 р.

У постанові апеляційний суд зазначив, що судом першої інстанції не надано належної оцінки всім документам про направлення МКАС та отримання заявником кореспонденції у справі. З огляду на зазначене, апеляційний суд визнав, що заявник був належним чином повідомлений про всі стадії арбітражного розгляду. Зокрема, йому були вручені позовні матеріали, Регламент та Рекомендаційний список арбітрів МКАС при ТПП України, повістка із зазначенням дати, часу, місця розгляду справи, складу Арбітражного суду та постановою Президента Торгово-промислової палати України про призначення арбітра за відповідача, заява позивача про доповнення позовних вимог, рішення МКАС при ТПП України від 14.02.2017 р. р.

Встановивши, що рекомендована кореспонденція, яка містила повістку, заяву позивача про доповнення позовних вимог, була отримана не уповноваженою особою, суд першої інстанції не врахував, що матеріали позову, регламент МКАС та рекомендаційний список арбітрів були надіслані на адресу заявника кур'єрською поштою DHL та отримані особою, яка працювала (як встановлено в судовому засіданні суду першої інстанції) на посаді особи-

стого помічника керівника компанії — відповідача у справі. Таким чином, отримавши матеріали позовної заяви та рекомендаційний список арбітрів, заявник беззаперечно був обізнаний про початок арбітражного розгляду справи та необхідність реалізувати власні процесуальні права на участь у такому розгляді, в тому числі шляхом висловлення думки сторони щодо можливого складу арбітрів.

Окрім того, колегія суддів звернула увагу на те, що локальні акти заявника стосовно того, які саме особи уповноважені на отримання кореспонденції, не можуть мати визначального значення під час вирішення питання про те, чи повідомлена особа належним чином про арбітражний розгляд.

Апеляційний суд констатував, що вся судова кореспонденція надсилалася МКАС при ТПП України на адресу заявника як юридичної особи. Відповідна адреса зазначена також в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. В обґрунтування своєї позиції апеляційний суд посилався на положення:

• пп. 1 п. 2 ст. 34 та п. 3 ст. 3 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», згідно з якими арбітражне рішення може бути скасоване судом лише в тому випадку, якщо сторона, яка заявляє клопотання про скасування, подасть докази, що її не було належним чином повідомлено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд, а також що будь-яке письмове повідомлення вважається отриманим, якщо воно було доставлене стороні особисто або на її комерційне під-

приємство, за її постійним місцем проживання або поштовою адресою;

• ч. 5 ст. 15 Регламенту МКАС при ТПП України, яка передбачає, що будь-яке письмове повідомлення вважається отриманим, якщо воно було доставлене адресату особисто або на його комерційне підприємство, за його постійним місцем проживання або поштовою адресою.

Апеляційний суд звернув увагу на те, що як належне повідомлення Регламент МКАС при ТПП України та Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» не зобов'язують міжнародний комерційний арбітраж або будь-яку зі сторін спору представляти будь-які докази того, що направлене письмове повідомлення було вручене стороні з додержанням її внутрішніх процедур, оскільки спроби слідувати таким процедурам неминуче призвели б до неможливості вручити будь-яке письмове повідомлення про арбітражний процес стороні, яка не бажає брати в ньому участь. Таким чином, незалежно від того, який конкретно працівник заявника отримав поштове відправлення, факт доставлення листа на адресу комерційного підприємства заявника є належним повідомленням сторони, а відповідна юридична особа має вважатися такою, що повідомлена про арбітражний розгляд.

Постанова Київського апеляційного суду від 03.04.2019 р. відповідає кращим світовим стандартам у сфері арбітражу і дає підстави сподіватися, що в судовій практиці українських судів запанують проарбітражні підходи, які відповідатимуть її міжнародним зобов'язанням, а також сприятимуть розвитку міжнародної торгівлі та інвестиціям.

